

ཆོས་ཆིག་བོད་དབྱིན་ཤན་བྱུང་།

TIBETAN ENGLISH RELIGIOUS WORD DICTIONARY

བཞུགས་ཆིག་པ་ཆེ་ཤིང་རྟོན་བྱུང་།

བོད་ཆོས་མི་དམངས་དཔེ་མཛན་ཁང་།

ཆས་ཆེག་ཅོད་དབྱིན་ཤན་སྒྱུར།

TIBETAN ENGLISH RELIGIOUS WORD DICTIONARY

藏英佛学小词典

བསྐྱུར་སྒྲིག་པ་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ།

ཅོད་ཚྱངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

藏英佛学小词典/次仁顿珠编. —拉萨:西藏人民出版社, 2004. 4(2005. 4 重印)

ISBN 7-223-01295-1

I. 藏... II. 次... III. 佛教—词典—藏、英
IV. B 94-61

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 024586 号

藏英佛学小词典

编 者	次仁顿珠
译 者	次仁顿珠
责任编辑	德吉桑姆
封面设计	格次
出版发行	西藏人民出版社(拉萨市林廓北路 23 号)
印 刷	西藏军区印刷厂
开 本	787×960 1/32
印 张	3.625
字 数	40 千
版 次	2004 年 4 月第 1 版
印 次	2005 年 4 月第 2 次印刷
印 数	2,001-6,000
书 号	ISBN7-223-01295-1/B·48
定 价	6.00 元

版权所有 翻印必究

ཚོས་ཚིག་བོད་དབྱིན་ཀན་ཐུར།

བསྐྱར་ཐུག་པ།	ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ།
ཚིག་ཐུག་འགན་འཁུར་བ།	བདེ་སྦྱིད་བཟང་ལོ།
མདུན་ཤོག་འཆར་འགོད་པ།	སྐལ་ཚོ།
དཔེ་ཐུན་འབྲེམས་སྒྲིལ་ཚན་པ།	བོད་རྒྱུང་ལཱ་མི་དཔལ་ལྷན་པེ་སྐྱོན་ཁང་། (ལྷ་ས་སྤྱིང་སྐོར་བྱང་ལམ་སྐོར་ཡང་23)
པར་འདེབས་ཚན་པ།	བོད་དམག་ཁྲུལ་ཁང་པར་འདེབས་བཅོ་གྲ།
དེབ་ཚད།	787 × 960 1/32
པར་ཤོག	3.625
ཡིག་ཡུངས།	བྲི་4
པར་གཞི།	2004ལོའི་ཟླ་4པར་པར་གཞི་1བསྒྲིགས།
པར་ཐེངས།	2005ལོའི་ཟླ་4པར་པར་ཐེངས་2བཟླབ།
པར་ཡུངས།	2,001 - 6,000
དཔེ་དེབ་ཡང་རྟགས།	ISBN7 - 223 - 01295 - 1/B·48
ཕྱིན་གོང་སྒོར།	6.00

པར་གཞི་སྒྱུར་བདག་ཡིན་པས་འདྲ་བཅས་པར་འདེབས་མི་ཚོག

འགྲོ་བརྗོད།

རི་སྐད་དུ་ཡང་། རྒྱལ་སྐས་ཆེན་པོ་ཞི་བ་ལྟས། ། རྒྱལ་སྐས་རྣམས་
ཀྱིས་མི་བསྐྱབ་པ། ། དེ་ནི་གང་ཡང་ཡོད་མིན་ཏེ། ། ཞེས་གང་གསུངས་པ་
ལྟར་རྒྱལ་སྐས་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་མི་བསྐྱབ་པའི་ཤེས་བྱ་དེ་
ནི་གང་ཡང་ཡོད་པ་མིན་ཞིང་། བྱད་པར་དུ་དབྱིན་ཡིག་འདི་ཉིད་དེང་
སྐབས་འཇམ་གྱིང་ཡངས་ཀྱི་སྤྱི་སྐད་ལྟ་བུར་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་པ་འདིས་
ཆོས་ལུགས་དང་། ཆོན་རིག་རིག་གནས་བརྗེ་རེས། ཆོང་དོན་
དང་། རྟོག་ལྟ། དུལ་སྐྱར་སྐགས་སྐྱ་གང་ཅིར་དགོས་མཁོ་ཆེ་ཞིང་
དུལ་སྐྱོགས་ཀྱན་ལ་སྤྱོད་བྱལ་ཆེ་བར་མཐོང་ནས་གུས་རང་ཉིད་ཏང་གི་
ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་སྤྱི་རྒྱས་ཡང་དག་པའི་འོག་གཞུང་ཆེན་བཀའ་
པོད་ལྟར་སྐྱབ་གཉེན་བྱེད་པའི་ཞར་ལ་རང་འགྱལ་གྱིས་ཆོས་ལུགས་སྐྱར་གྱི་
མིང་ཆོག་ཁག་གཅིག་བྱར་དུ་ཟིན་གྱིས་སུ་བཏབ་ནས་སྐྱར་ཡང་ལྟར་ཡོད་
ཀྱི་ཆོག་མཛོད་ཁག་ལ་ཞིབ་བཟུར་ལེགས་བདུས་ཀྱིས་《ཆོས་ཆོག་པོད་
དབྱིན་ཤན་ཐུར་》འདི་ཉིད་གྲུབ་པར་གྱུར། འདིར་གུས་རང་དབྱིན་
ཡིག་སྤྱོད་སྐབས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལྟར་ཉེན་མཁོའི་མིང་ཆོག་ཁག་གཅིག་ཆེད་
དུ་བསྐྱོགས་པ་འདི་ནི་དབྱིན་ཡིག་སྐོག་མར་སྤྱོད་བའི་ལས་དང་པོ་བ་
རྣམས་ལ་མཆོན་ན། ཕྱི་ཆང་དུ་དམག་དྲངས་པར། མདུང་ལས་སྤྱང་

གུ་རྫོ་བའི་དཔེར་འགྲོ་བར་བསམ། འོན་ཀྱང་ཁོ་པོའི་སྐྱེས་སྐྱུངས་དཔན་
ཀྱིན་ནོར་བ་དང་མི་འཆམས་པ་ཡོང་སྲིད་པས་རྒྱ་ཆེའི་མཁྱེན་ལྡན་གཟིགས་
པ་པོ་ནམས་ཀྱིས་ལེགས་སྤེལ་ཉེས་འགོག་གི་དགོངས་འཆར་གང་མང་
གནང་རྒྱུ་དེ་སློན་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ལ། རང་གདན་སའི་དམངས་གཙོ་བདག་
གཉེར་ཁུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་མཆོག་གིས་དཔེ་དེབ་འདི་ཉིད་སྐྱབ་སྦྱོགས་ཐད་ལ་
གལ་ཆེའི་བཀའ་སློབ་དང་མཚུབ་སྟོན་གནང་བ་མ་ཟད་དཔེ་དེབ་འདིའི་
པར་འདེབས་ཀྱི་གོན་དབུལ་ཐད་ལ་རྒྱབ་སྦྱོར་ཆད་མེད་གནང་བར་འདིར་
དཔེགས་བཀར་དུ་སྟོང་དབུས་ནས་བྱགས་རྩེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

བཀྲས་ལྷན་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས།

དཀར་ཆག

ཀ		(1)
ཁ		(11)
ག		(16)
ང		(23)
ཅ		(24)
ཆ		(26)
ཇ		(29)
ཉ		(31)
ཏ		(34)
ཐ		(37)
ད		(41)
ན		(52)
པ		(57)
ཕ		(63)
བ		(67)
མ		(72)

୫		(75)
୫		(76)
୩		(80)
୪		(82)
୭		(83)
୩		(85)
୨		(87)
୧		(89)
୫		(93)
୨		(97)
୩		(100)
୪		(102)
୭		(107)
୭		(108)

ग'सू'ल

the skull [used in Tib.
Buddhism]

ग'ल'स'क

decoration

ग'ख'ल'सु'ल

a celebrated Buddhist
philosopher of the
ancient monastery of
Vikramacila in Magadha

ग'ल'न

a large waterpot

गै'गै'व'सु'व'सु'दे'र'द'र'गै'ख'र'र'

Hail, O ye, gods,
is today warm

गु'क'ख'र'गै'ख'र'ग'गै'क

an epithet of Gautama

Buddha

गु'क'ख'र'ग'गै'ख'र'ग'गै'क
ख'र'ग'गै'क

the All Knowing One

गु'क'ख'र'ग'गै'ख'र'ग'गै'क

knowing Ying Nenor

गु'क'द'ग'ल'स'

the personal attendant and
cousin of Buddha or
Ananda

गु'क'द'ग'ल'र'स'

a religious park

गु'क'र'ग'व'स'द'स'

Samantabhadra

गु'क'व'र'ग'स'

ideas and associations

गु'क'र'ग'ग'ख'र'ग'ग'र'ग'

fantasy	གྲུབ་ལ།
གྲུབ་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད།	everywhere
one of the three signs	གྲུབ་སྒྲིབ་།
characteristics or Laksana	new idea
གྲུབ་ནས་ཉོན་མོངས་པ།	ཞེ་ལ་ཤ རི་བོ་ཉི་མ།
made very miserable	the king of mountains
གྲུབ་འབྱུང་། ཉོན་མོངས།	Kailasha
misery or sin	ཞེ་ལ་ཤ རི་བོ་གངས་ཅན།
གྲུབ་རྫོགས་བདེན་པ།	Tibet
subjective truth	ཞེང་རུས།
གྲུབ་གཞི།	skeleton
basis	ཞེང་ཆང་འཇམ་དབྱངས་སྒྲོན་ལམ།
གྲུབ་གཟིགས།	[1750 - 1817] དགའ་ལྷན་ཁྲི་
the All Seeing One	པ་རྒྱལ་ཅུ་རེ་བདུན་པ་གནང་།
གྲུབ་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ།	Koutsung Jamyang
the All Seeing Panchen	Monlam[1750 - 1817],
Lama	the 67th abbot of Ganden
གྲུབ་བཟང་འཁོར་ལོ།	ཞོང་ཇོ།
Samanta Bhadra	Chinese princess

ཁྱི་ཅུད།

sound of weeping

ཁྱི་རྩོད།

Hevajra

ཁྱི་རྩོད་ལྷན་སྦྲེས།

Sahaja Hevajra

ལ་ལོ།

barbarian

ལ་ལོའི་ཆོས།

religion of the barbarians

ལུ་ཁང་།

the residence of the Naga

ལུ་ཁྱལ།

Naga king

ལུ་ཁྱལ་དཀར་པོ་དུང་རྒྱུང་།

the white protector
of conch

ལུ་ཁྱལ་དགའ་བོ།

Nanda Nagaraja

ལུ་ཁྱལ་ཉེར་དགའ།

Upananda Nagaraja

ལུ་ཁྱལ་རིགས་ལྔ།

the five classes of the
Naga Rajas

ལུ་སྦུབ།

Nagarjuna

ལུ་ཆེན་བརྒྱད།

the eight chiefs of the
Naga

ལུ་དབང་།

Nagesvara

ལུ་མོ།

a female Naga

ལུའི་སྐད།

the language of the Naga

དགའ་ལྷན་དགའ། འདོད་ལྷ་

དགའ་རབ་དབང་ལྷག

the name of the God of

Love

དཀར་མུང་མུང་པ།

asceticism

དཀར་པོ་ཆེན་པོ་གསུམ།*

the three white

forefathers of Sakya

① ཀུན་དགའ་སྒྲིང་པོ།

Kunka Ngingpo

② བསོད་ནམས་ཆེ་མོ།

Sonam Tsemo

③ གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན།

Dragpa Gyantsen

དཀར་ཕྱོགས།

the light half of a month

དཀར་མེ། མཆོད་མེ།

butter lamp

དཀོན་མཆོག

the rarest being

དཀོན་མཆོག་གསུམ།*

Triple Jewels

① སངས་རྒྱལ་དཀོན་མཆོག

Buddha

② ཆོས་དཀོན་མཆོག

Dharma

③ དགེ་འདུན་དཀོན་མཆོག

Sangha

དཀོན་མཆོག་གསུམ་མི་བདེན་

པར་ལྟ་ཞིང་སྐྱར་བ་བཏབ་པ།

to blaspheme by viewing

as untrue the three most

precious ones

དཀྱིལ་འཁོར།

Mandala

དཀྱིལ་འཁོར་བཞི།*

four the sphere

① སའི་དཀྱིལ་འཁོར།

the sphere of earth

② རྩའི་དཀྱིལ་འཁོར།

the sphere of water

③ རླུང་གི་དཀྱིལ་འཁོར།

the atmosphere

④ མེ་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར།

the sphere of fire

བཀའ།

speech

བཀའ་བྲིམས།

law

བཀའ་འགྱུར།

the Translation of

Commandment

བཀའ་འགྱུར་བསྟན་འགྱུར།

the two great collection

of Buddhist writings

བཀའ་བརྒྱད་མེས་པོ་གསུམ།

Marpa with his two

disciples Gampopa

and Milarepa

བཀའ་ཆེན་མ། ཞལ་ཆེན་མ།

last testament

བཀའ་ཚེས།

sermon

བཀའ་ཐམ། ཐུག་དམ།

chief seal

བཀའ་དྲིན་ཅན། བྱམས་པ་དང་

ལྡན་པ།

kind

བཀའ་དྲིན་རྗེས་སློང་ན་པ།

to remember kindness

བཀའ་དྲིན་གསུམ་ལྡན།*

making use of the

three graces

① རིག་པ་བསྟན་པ།

teaching of the sciences

② མདོ་རྒྱད་བསྟན་པ།

explaining the

aphorisms and the

Tantra

③ དབང་སྐྱོར་གྱི་ཕྱིན་པ་བྱེད་པ།

blessing and ordaining

བཀའ་གདམས་པོ་བྲང་།

the palace where

the Grand Lama of

Tashi Lhunpo resides

བཀའ་གདམས་ལྟ་བུའི་ནང་

གི་སྐུ་རས་གཟིགས།

Avalokitesvara from

the four Bkah Gdams

deities

བཀའ་བཞུགས་པ།

the four speeches

① སངས་རྒྱལ་གྱི་བཀའ།

precepts delivered by

the Buddha personally

② བླ་མའི་བཀའ།

the Lama's instruction

③ རྒྱལ་པོའི་བཀའ།

the king's command

④ དཔོན་པོའི་བཀའ།

the order of the chief

བཟ་ཤིས།

good luck

བཟ་ཤིས་ཉལ་སྐྱོད་པ།*

the eight auspicious

signs or emblems

① རིན་ཆེན་གདུགས།

the precious umbrella

② གསེར་གྱི་ཉ།

the golden fish

③ བཟ་བཟང་པོ།

the excellent lotus

④ གཉེར་ཆེན་པོའི་བྱམ་པ།

the pot of treasures

⑤ དུང་དཀར་གཡས་འབྱེལ།

the white conchshell

turning of the right

⑥ དཔལ་གྱི་མེད།

the auspicious mark
represented by a curled
noose emblematical of love

⑦ ཚེས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན།

the chief standard of
victory

⑧ གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ།

the golden wheel

ཉེན།*

in Buddhist metaphysics
there are four kinds of

① རྒྱུ་ནི་ཉེན།

relation of causality

② དེ་མ་ཐག་ཉེན།

relation of posteriority

③ བདག་ཉེན།

relation of subordination
or conditionality

④ དམིགས་ཉེན།

relation of dependence

ཤར་མྱིང་།

shin bone trumpet

སྒྲག་གྱུར།

made secret

སྐད་བསྐྱར་པ། སྐད་བསྐྱར་པ།

to interpret

སྐད་ཅིག་མ།

a momentary

སྐར་མ་ནམ་གྱ།

the Constellation of
Revati

སྐལ་ལྷན་ཤིང་རྟའི་བུ་མོ།

ཆུ་བོ་གཞུ།

daughter of Bhagiratha –
the river Ganges

སྤ།

body

སྤྱུ་སྤྱུས།

incarnation

མུ་ཚུ་མེད་པའི་མཚན་སྲུང་།

religious robes

མུ་མཚན་གསུམ་།

the three spiritual sons

of Bromston

མུ་གཉེན་།

keeper of images in a

monastery

མུ་བུ་མཚན་པ། མུ་འབྲུང་ས་

པ།

birth [of a great man]

མུ་ཐོག་ཐོང་མ།

former incarnation

མུ་ཐོག་ཐོང་མའི་དུས།

during the time of his

predecessors

མུ་ཐོག་རྗེས་མ།

next incarnation

མུ་ཐོག་མང་པོ།

many successives

མུ་དག

aristocrat

མུ་གཏུང་།

funerary stupa

མུ་འབྲ།

image

མུ་འཚོ་བཞུགས་རིང་།

lifetime

མུ་གཟུགས་བདེ། ཉེར་འཚོ་མེད།

healthy

མུ་ལུས།

the person or body of great

man

མུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན།

Buddha, Scripture and

Stupa

མུ་གསུང་ཐུགས། ལུས་ངག་ཡིད།

body, speech, thought

སྐྱ་གསུམ།*

the three personal
existence of a Buddha

① ཆོས་ཀྱི་སྐྱ།

spiritual existence

② རྩེད་སྐྱོད་ཆོག་ས་པའི་སྐྱ།

celestial existence

③ རྩེད་པའི་སྐྱ།

bodily existence

སྐྱར་བ་བཏབ་པ།

to throw abuse

སྒྲིམ་བྱེད་ཤ་བ། དབང་ཕྱུག་

གི་བྱ་ཆུང་བ་གཞོན་ཅུ་གཏོང་

བྱ་ག

the younger son of

Mahadeva

སྐྱར་བ།

circumambulation

སྐྱབས་མགོན།

helper or saviour

སྐྱབས་བཙུལ་ས།

the place of refuge

སྐྱབས་ལུལ་སྐྱ་མ།

Revered Lama

སྐྱབས་གསུམ།*

the Three Helpers

① སངས་རྒྱལ།

Buddha

② ཆོས།

Dharma

③ དགེ་འདུན།

Sangha

སྐྱབས་སུ་མཆི་བ།

pay homage

སྐྱེ་གན་འཆི་སྐྱུག་བཟུལ།

the sorrows of birth old

age sickness and death

སྐྱེ་མཆིད།*